

TSHIKONDENI COASTAL COAL

PULANE YA ZWAMATSHILISANO NA VHASHUMI

2023 – 2027



mineral resources

Department:
Mineral Resources
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Tem No: MCX-000673-MIN-SLP-0003	Khanqiso: 0.1	Siatari: 2 of 47
--	----------------------	-------------------------

ZWI RE NGOMU

Zwi re ngomu

1.	TSHITEŃWA 1: TSWIKISO	11
1.1	MAFHUNGO NGA U ANGAREDZA	11
1.3.	HUNE MAINI WA WANALA HONE	12
2.	TSHITEŃWA 2: MBEKANYAMUSHUMO YA MBELEDZISO YA VHASHUMI	16
2.1	U TEVHEDZELA MULAYO WA MVELEDZISO YA VHUKONI	16
2.2	PULANE YA MVELEDZISO YA VHUKONI	16
2.2.1	MAFHUNGO A TSIANGANE YA VHASHUMI	16
2.2.2	SENTHARA YA MVELEDZISO YA VHUKONI HA TSHITSHAVHA	17
2.2.3	Pulane ya u Netshedza vhukoni vhu fareaho (Vhu no shuma fhethu ho fhambanaho) tshitshavhani.....	17
2.2.4	Mishumongudwa	18
2.2.5	Pulane dza bazari.....	20
2.3	Pulane ya ndinganyiso ya matholelele	21
2.3.1	ndivho dza pulane ya ee (zwo Di sendeka nga mbekanyamaitele ya ee)	21
2.3.2	vhafumakadzi mimaini	21
2.3.3	Vhulanguli nga HDSA.....	24
3.	TSHITEŃWA 3: MVELEDZISO YA IKONOMI YA MIMAINI TSHITSHAVHANI.....	26
3.1	Tsiangane ya mafhungo a zwa matshilisano na ikonomi	26
3.1.1	VUNDU LA LIMPOPO	26
3.1.2	MASIPALA WA TSHITIRIKI WA VHEMBE.....	26
3.1.3	MASIPALA WAPO.....	27
3.2	Masiandaitwa a u vala ha maini.....	28
3.3	Maano a u renga thundu.....	32
3.3.1	THENGO YA TSHUMELO ho sedzwa vhuimo	32
4.	NDANGO YA U FHUNGUDZA TSHIVHALO NA A U FHUNGUDZA VHASHUMI	34
	TSHITEŃWA TSHA VHUṬANU	38
	MBETSHELWA DZA MASHELENI	38
5.	MBETSHELWA DZA MASHELENI.....	39
6.	TSHITEŃWA 5: MBOFHO.....	41

Mutevhe wa Zwifanyiso

Figara 1: Mepe wa zwidombedzwa zwo leludziwaho zwa vhupo na vhuimo ha Maini wa Tshikondeni Coastal Coal..... 12

Figara 2: Mepe une wa khou sumbedza fhethu na Mukano wa fhethu ho Hiriswaho ha Maini wa Tshikondeni Coastal Coal 13

Figara 3: Mukano wa ho Hiriswaho ha Maini wa Tshikondeni Coastal Coal na mikano ya masipala wa tshitiiriki na masipalawapo, Vunḁu la Mpumalanga..... 13

Figara 4: Tshinepe tsho dzhiwaho nga tshiendatshikhalani 14

Mutevhe wa Thebulu

Thebulu 1: Zwidodombedzwa zwa muitakhumbelo na maini.....10

Thebulu 2: Mveledziso ya vhukoni.....15

Thebulu 3: Pfumbudzo ya vhukoni ha khomphiyutha.....16

Thebulu 4: Pfumbudzo ya vhukoni vhu fareaho.....17

Thebulu 5: Pfumbudzo ya Mishumogudwa.....18

Thebulu 6: Pulane dza Bazari.....19

Thebulu 7: Vhafumakadzi mimaini – Tshikondeni.....20

Thebulu 8: Fomo S: Tshiimo tsha ndinganyiso ya matholele.....22

Thebulu 9: Vhulanguli nga HDSA.....23

Thebulu 10: Masiandaitwa a Mashumele a u Vala ha Maini.....28

Thebulu 11: Masiandaitwa a u vala.....29

Thebulu 12: Ndivho zwa u vala maini.....34

Thebulu 13: Mbetshelwa dza Masheleni.....39

Tem No: MCX-000673-MIN-SLP-0003	Khandiso: 0.1	Siatari: 6 of 47
--	----------------------	-------------------------

Ṭhumetshedzo

Ṭhumetshedzo A: pulane ya thandela 42

Dzinatshikhau

BEE	U n̄ewa maanda a Ikonomi ha Vharema
BMP	Mbekanyamushumo ya Ndango ya Mutheo
BSc	Digirii ya Saints
BU	Yunithi ya Bindu
CSA	Thendelano ya N̄isedzo ya Malasha
CTC	Khojdzhi ya U pfumbudza ya Colliery
DBE	Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo
DM	Masipala wa Tshitiriki
DMR	Muhasho wa Zwiko zwa Minirale
DoL	Muhasho wa Mishumo
EE	Ndinganyiso ya Mishumo
EEA2	Muvhigo wa Ndinganyiso ya Mishumo ya DoL
ESOP	Tshikimu tsha Khetho ya Mikovhe ya Vhashumi (Mpower)
FET	Pfunzo ya Nyengedzedzo na Vhupfumbudzi
FLM	Vhulanguli ha Mutevhe wa U thoma
GCC	Thanziela ya Vhukoni ya Muvhuso
GET	Pfunzo Nyangaredzi na Vhupfumbudzi
GDP	Zwibveledzwa Zwothe zwa Shango
HET	Pfunzo ya n̄tha na Vhupfumbudzi
HDSA	Vhathu vha Afrika Tshipembe vhe vha vha vho Siwa n̄da
HR	Muofisiri o sedzaho zwi kwamaho Vhashumi
IDP	Pulane ya Mveledziso ya Muthu nga Muthu
JV	Binduṭhanganelwa
LED	Mveledziso ya Ikonomi yapo
LM	Masipala wapo

LRA	Mulayo wa vhushaka ha vhashumi (Mulayo. 66 wa 1995)
MoU	Memorandamu wa Thendelano
MPRDA	Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minirale na Petroliamu Mulayo, 2002 (Mulayo No. 28 wa 2002)
MQA	Vhulangi ha Ndalukano dza Maini
Mtpa	Thani dza milioni nga n̄waha
NATED	Pfunzo dza Thekheniki dza Lushaka (khoso dza dzi N)
NGO	Dzangano li si la Muvhuso
NSDS	Maano a Mveledziso ya Vhukoni a Lushaka
NQF	Muhanga (mutheo) wa Ndalukano wa Lushaka
PGDS	Maano a Mveledziso ya Nyaluwo ya Vundu
PPE	Zwishumiswa Zwa Tsireledzo ya Muthu nga Muthu
RDP	Mbekanyamushumo ya u Fhatulula na Mveledziso
SARS	Tshumelo ya Mbuelo ya Afrika Tshipembe
SEF	Mutheo wa Mabindu Matuku
SETA	Sekhithara ya Pfunzo na Vhugudisi
SHE	Tsireledzo, Mutakalo na Mvelo
SHEQ	Tsireledzo, Mutakalo, Mvelo na Ndeme
SLP	Pulane ya Zwamatshilisano na Zwavhashumi
SMME	Mabindu a Vhubindudzi Vhutuku
Std	Mutheo
STI	Tshiutuwedzi tsha Tshifhinga Tshipufhi
UIF	Tshikwama tsha Ndindakhombo ya U fhelelwa nga Mushumo
VSP	Mbadelo ya U litshiswa mushumo nga u tou Nanga
WSP	Pulane dza Vhukoni (Zwikili) Mushumoni (WSP)

TSHITENWA TSHA U THOMA

MARANGAPHANDA

**Hu tshi khou tevhedzwa Mulayo 46(a)
wa Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minerale na Petroliamu,**

Tem No: MCX-000673-MIN-SLP-0003	Khandiso: 0.1	Siatari: 10 of 47
--	----------------------	--------------------------

1. TSHITEŊWA 1: TSWIKISO

1.1 MAFHUNGO NGA U ANGAREDZA

Thebulu 4: Zwidombedzwa zwa muitakhumbelo na maini

Dzina la muitakhumbelo	Exxaro Coal (Pty) Ltd (Coastal Coal)
Dzina la maini	Tshikondeni Coastal Coal
Nomboro ya vhuḍiḥwalisi ha khamphani	2000/01178/07
Ḍiresi ya fhethu	Tshikondeni Coastal Coal Mine, Tshikondeni
Ḍiresi ya poso	P.O. Box 50 Tshikondeni 0959
Nomboro ya luṭingo	015 966 5000
Nomboro ya Fekisi	012 307 3745
Fhethu hune maini wa wanala hone	Tshikondeni, Ha-Makuya
Tshibveledzwathanzi (khomodithi)	Malasha a lushaka lwa khokiḥi (hard-coking)
Vhutshilo ha maini	Wo vala
Mafheloni a ḥwaha wa muvhalelano	Nyendavhusiku
Ḥwaha wa u vhiga	2022
Muthu a re na vhuḍifhinduleli	Ndivhuho Mugeru
Ḍiresi ya imeili	Ndivhuho.Mugeru@Exxaro.com
Vhubvo ha vhashumi	Limpopo

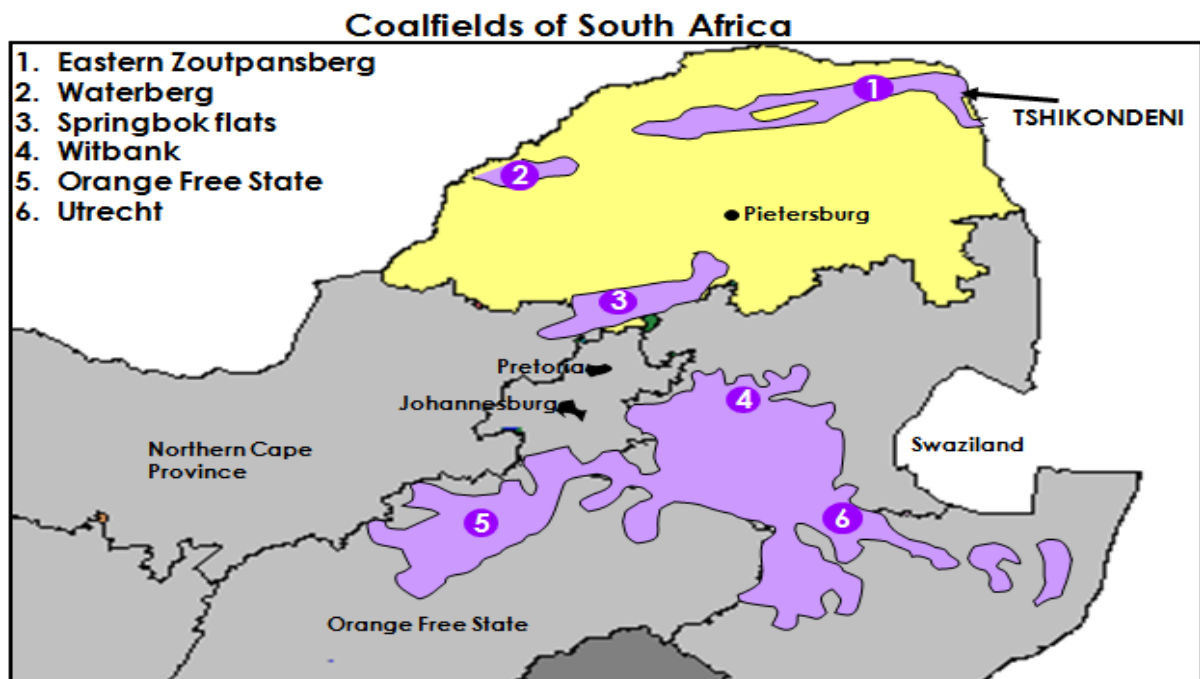
Maini wa Malasha wa Exxaro Tshikondeni Coastal wo vala nahone wo vha u tshi bveledza malasha o kwhaṭhaho a khokiḥi (hard- coking) u wanala kha khona ya devhula vhubvaḍuvha ha Vundu la Limpopo, vhukule ha kilomitha dzine dza nga lingana ḍana (100 km) vhubvaḍuvha ha Tshipise na dzine dza nga lingana 17 tshipembvhubvaḍuvha ha Masisi tsini na Mulambo wa Luvuvhu na Vhugalaphukha ha Lushaka ha Kruger (Kruger National Park). Maini u wanala Tshiṭirikini tsha Vhembe Vunduni la Limpopo.

Pfanelo dza minerale ndi dza muvhuso. Tshikondeni yo hira pfanelo dza minerale u bva kha muvhuso. Thendelano ya u hira ya u thoma (K 12/1984 L) yo ṅetshedzwa nga 1984 ya ḍadzi swa na u khwiniswa nga 1990(K1 /1990 RM). Khumbelo ya u shandukisa mutevhe wa kale wa ṭhanziela (laisentsi) ya maini u ya kha mutevhe muswa wa pfanelo dza maini u ya nga mulayo wa MPRDA, mulayo 28 wa 2002, yo iswa DME, Polokwane nga dzi 7 dza Nyendavhusiku 2005 nahone thendelo ya u shandukisa yo ṅetshedzwa nga fhasi ha maga o tiwaho, ane Exxaro yo a tevhedzela. Muvhigo wa Mbekanyamushumo ya Ndango ya Mupo (EMPR) wo khwiniswaho sa zwe wa ṅetshedzwa wa u shandukisa mutevhe wa kale wa ṭhanziela (laisentsi) u ya kha mutevhe muswa wa pfanelo dza maini wo ṭanganedzwa nga Khubvumedzi 2009. Mutevhe muswa wa pfanelo dza maini (LP 34 MR) wo ṅetshedzwaho nga dzi 1 April 2009 ndi wa vhuṑoni ha Goni, vhune ha vha vhuṑhara ha 285.34 ha.

Tem No:	MCX-000673-MIN-SLP-0003	Khandiso:	0.1	Siatari:	11 of 47
----------------	-------------------------	------------------	-----	-----------------	----------

Exxaro yo vala maini wa Tshikondeni nga 2014. Nga vhangana ja u fhela ha Zwiko zwo Teaho u Ebiwa. Exxaro yo ita maitele a nyambedzano dza ndeme na Mihasho ya Muvhuso to fhambanaho na Vhafaramikove sa tshipida tsha lwendo lwa u Vala, ngeno DMRE i yone Thoho ya Maandalanga a Vhadiivi. Exxaro yo netshedza EMP vha DMRE nga Nyendavhusiku 2016. EMP ya u vala yo tangedzwa (tendiwa) nga Nyendavhusiku 2017. Hezwi zwo ita uri Maini u ite mbofho dzawo dza u Vala nga vhudifulufheli nahone nga luvhilo lwo khwiniseaho.

1.3. HUNE MAINI WA WANALA HONE



Figara 1: Mepe wa zwidombedzwa zwo leludziwaho zwa vhupo na vhuimo ha Maini wa Tshikondeni Coastal Coal

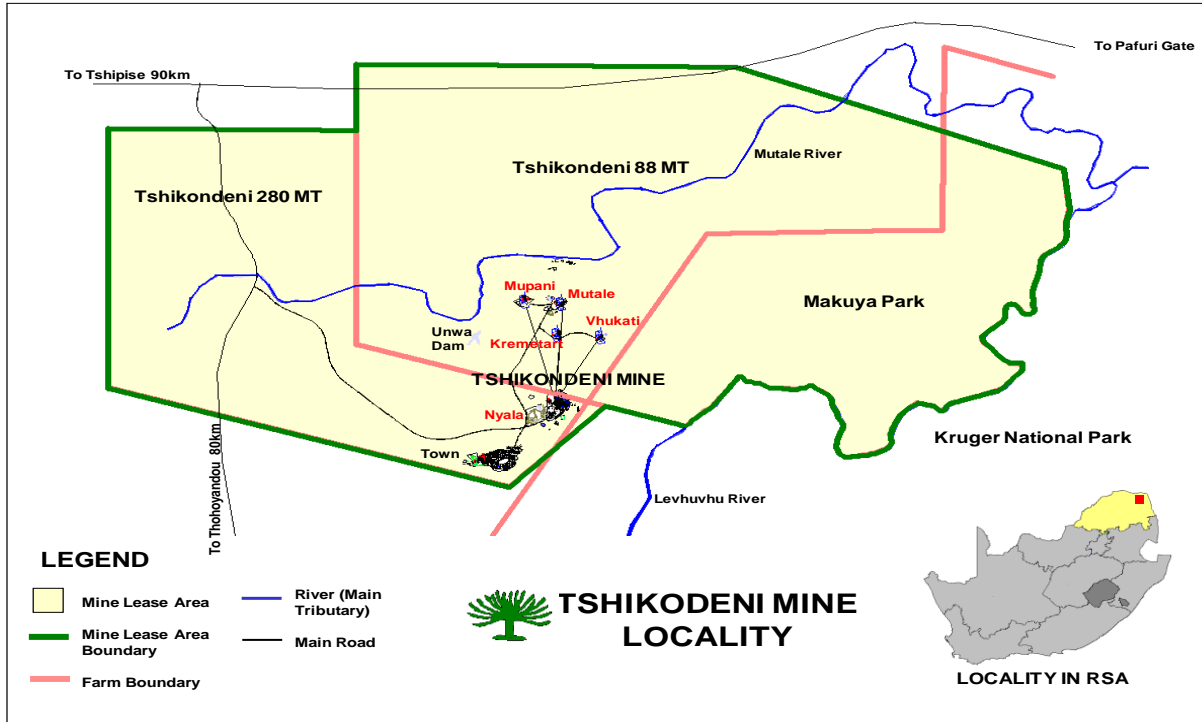


Figura 2: Mepe une wa khou sumbedza fhethu na Mukano wa fhethu ho Hiriswaho ha Maini wa Tshikondeni Coastal Coal

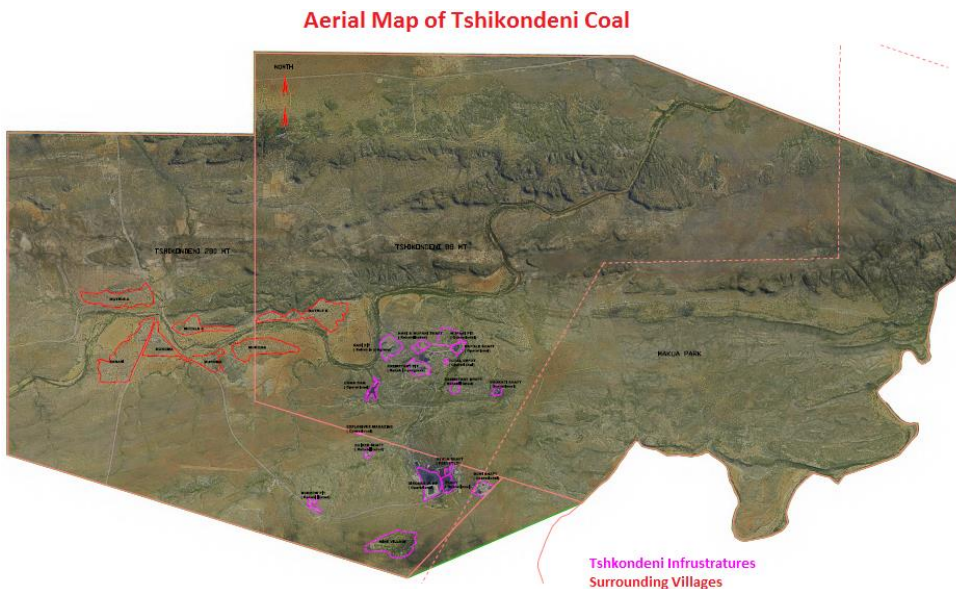
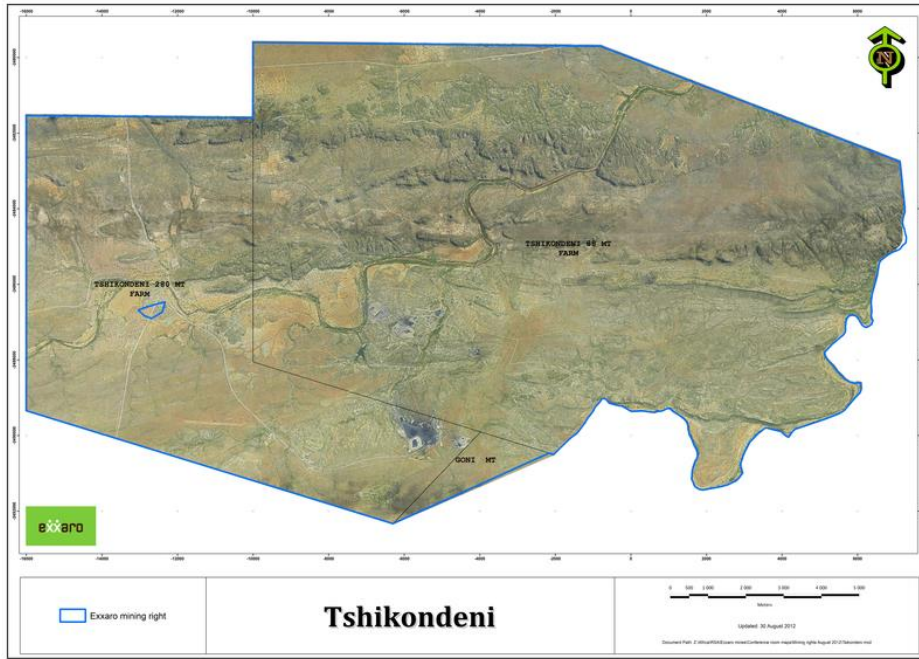


Figura 3: Mukano wa ho Hiriswaho Maini wa Tshikondeni Coastal Coal na mikano ya masipala wa tshiriki na masipalawapo, Vunđu 1a Mpumalanga



Figara 4: Tshinepe tsho dzhiwaho nga tshientatshikhalani

TSHITENWA TSHA VHUVHILI

MBEKANYAMUSHUMO YA MBVELEDZISO YA VHASHUMI

Hu tshi khou tevhedzwa Mulayo 46(b)

wa Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minerale na Petroliamu,

2. TSHITEŊWA 2: MBEKANYAMUSHUMO YA MBVELEDZISO YA VHASHUMI

Mbekanyamaitele ya mveledziso ya vhashumi ya Exxaro yo livhiswa kha mveledziso na thikhedzo ya vhukoni ha mutheo na u shumisa zwiko zwa vhasumi nga ndila ya nthesa u itela u swikelela ndivho dza maano (tshithirathedzhi) na u khwinisa ndila ya mashumele.

2.1 U TEVHEDZELA MULAYO WA MVELEDZISO YA VHUKONI

U bva dzi 1 dza Phando 2018 Tshiimiswa tsha Tshikondeni tsho ya kha Exxaro. Coastal Coal (L070744042). Ho vha hu si na zwidodombedzwa zwo pulanwaho zwa Pulane dza Vhukoni Mushumoni (WSP) nga tshifhinga tsha SLP.

Thebulu 5: Mveledziso ya vhukoni

Dzina la SETA.	<i>Vhulangi ha Ndalukano dza Maini (MQA)</i>
Nomboro ya u diŋwalisa na SETA.	L070744042
Mutshimbidzi wa mveledziso ya vhukoni	Dalena van der Westhuizen
Vhuŋanzi ha u isa pulane ya mveledziso ya vhukoni mushumoni.	Ee (pulane ya vhukoni mushumoni yo rumelwa sa tshipiŋa tsha Coastal Coal)

2.2 PULANE YA MVELEDZISO YA VHUKONI

2.2.1 MAFHUNGO A TSIANGANE YA VHASHUMI

Hu na vhashumi vha tshothe vha 6, na vha 55 vha khonŋhiraka zwino, vhane vha do fhungudzea nga nŋwaha nga nŋwaha.

2.2.2 SENTHARA YA MVELEDZISO YA VHUKONI HA TSHITSHAVHA

Zwikhala zwa u swikelela na ndivho ya zwikili zwa mutheo zwa khomphiyutha nga zwitshavha zwa Tshikondeni, ho katelwa excel, powerpoint, outlook na word zwa Microsoft nga a si nnzhi. Dzangano li sa Shumeli Malamba li re na vhukoni li do wana thikhedzo ya u thoma senthara ya khomphiyutha ya tshitshavha muvhunduni wa Ha Makuya, hune vhaswa na mirado ya tshitshavha vha sa shumi vha do pfumbudzwa na u maandafhadzwa uri vha vhe na zwikili zwa khwine zwa khomphiyutha miwahani miraru.

Thebulu 6: Pfumbudzo ya vhukoni ha khomphiyutha

Sia la pfumbudzo Vhukoni ha Khomphiyutha	Ndivho: U thoma senthara ya khomphiyutha, u itela u pfumbudzwa na maandafhadzwa ha zwitshavha.			Mbalogute
Zwifhinga zwo anganywaho	2023	2024	2025	
ZWITSHAVHA				
Zwipikwa	30	30	40	100
Mugaganyagwama(R)	R320 000	R320 000	R324 000	R964 000

2.2.3 PULANE YA U NETSHEDZA VHUKONI VHU FAREAHO (VHU NO SHUMA FHETHU HO FHAMBANAHO) TSHITSHAVHANI

Vhukoni vhu fareaho vhu netshedzwa u ya nga madzangalelo a tshitshavha. Musi hu tshi khou itwa nyambedzano, mirado ya tshitshavha yo sumbedzwa mutevhe wa vhukoni vhufareaho vhu re hone vhu no nga. Inzhinarihi, Vhufhathi khathihi na vhukoni ha vhulimi. Ho takaleswa vhukoni ha u fhatana na vhulimi.

Ho dovha hafhu ha dzhielwa nzhele uri mirado ya tshitshavha i do engedzelwa tshifhinga tsha u khetha vhukoni vhuwe ho tiwaho vhu no wela nga fhasi ha zwitehwa zwo buliwaho afho ntha. Hu do vha na dzihwe nyambedzano nga 2024, hu saathu u dzhiwa vhagudiswa, u itela u khwahisedza khetho. Afho fhasi ho sumbedza mbekanyamushumo dza vhukoni vhu no fareah ho takalelwaho nga zwitshavha.

Thebulu 4: Pfumbudzo ya vhukoni vhu fareaho

Sia la pfumbudzo	Zwipikwa na Zwifhinga zwo anganywaho (Tshitshavha)					
	2023	2024	2025	2026	2027	Mugaganya gwama guṭe ZAR
Vhukoni ha U fhaṭa • U fhaṭa • Vhuvhaḁabulannga khunyeledza/ u ita Thanga • U pennda • U puḁasiṭela • Puḁambiṅi • U dzhenisa dzithaiḁi • U atha ḁiraṭa (fentsi), U foroma zwidina, u dzhenisa ngilasi	0	12	0	0	0	R153 600
Vhulimi Dzikhuhu/Zwifuwo/ Zwimela	0			12	0	R153 600
Mugaganyagwama	0	R153 600	0	R153 600	0	R307 200

2.2.4 MISHUMONGUDWA

Mishumongudwa ndi mbekanyamushumo dza ngudo dzo ṅwaliswaho dza dovha dza vha dza tshiofisi (tendelwaho lwa mulayo) dzine dza katela ngudo nga u wana tshenzhemo nga u shuma na nga u tou guda u bva kha maṅwalo. Maini wa Tshikondeni u ḁo fha ngudo dza mishumo kha sia la tsireledzo ya mupo, hune ha vha vhukoni vhune ha khou ṭoḁea vhukuma vhuṭoni uvhu, vhunga hu tsini na dzijodzho dza u zwima na vhugalaphukha.

Miraḁo ya fumi(10) ya tshitshavha i ḁo fhiwa tshikhala tsha u vha tshipiḁa tsha mbekanyamushumo ya mishumongudwa ine ya ḁo vha i tshi khou ṅetshedzwa nga kholidzhi ya Wildlife.

Thebulu ire afha fhasi i sumbedza kuqetshedzele kwa mishumogudwa nga tshifhinga tsha SLP.

Thebulu 5: Pfumbudzo ya Mishumogudwa

Sia la ngudo (pfumbudzo)	Zwipikwa na zwifhinga zwo anganywaho					
	2023	2024	2025	2026	2027	Mugaganyagwama gufe ZAR
Maandalanga a Zwiko zwa Thanziela dza Lushaka NQF levele 2 (Mbekanyamushumo ya mihwedzi ya 12)			10			1 100 000
Mugaganyagwama	0		R1 100 000	0	0	R1 100 000

2.2.5 PULANE YA BASARI NA ITHENISHIPHU

Bazari dzi do nwa mirado ya tshitshavha ine ya khou tama u guda yunivesithi kana kholidzhini dza zwa tekini dzine dza divhea. Bazari dzi do avhelwa kha masia (mabudo) o fhambanaho, u ya nga lutamo lwa matshudeni. Vhathu vhane vha do avhelwa uri vha gude, vha do bva kha zwitshavha zwapo.

Matshudeni tshifhingi itshi, a do salwa murahu na u funziwa. Basari dzo angaredza mbadelo dza tshikolo, mbadelo dza a u di nwalisa, na mbadelo dza mulingo na zwithu zwa u shumisa kha ngudo zwa khombekhombe.

Bazari idzi dzi do anadzwa, nahone hu do tevhedzwa maitete o teaho a u nanguludza. Vhaitakhumbelo vha nga ita khumbelo dza bazari dza u gudela digirii dza u thoma (B-Degrees) kana bazari dza TVET. **Tsheo ya tshivalo tsha matshudeni i do dzhiwa nga tshifhinga tsha u nanga.** Tshikondeni i do avhela R450 000 nga nhwaha lwa mihwaha ya 4.

Thebulu ire afha fhasi i sumbedza mugaganyagwama wa Bazari wo Pulaniwaho, u ya nga u fhambana ha mabudo,

2.2.5 PULANE DZA BAZARI

Thebulu 6: Pulane dza Bazari

	Basari dza tshitshavha					
Bazari dza (B-Degree kana TVET)	2023	2024	2025	2026	2027	Mugaganyagwama guṭe ZAR
Mugaganyagwama ZAR	0	450 000	450 000	450 000	450 000	1 800 000
Tshivhalo tsha matshudeni tsha digirii dza miṅwaha ya 4(R150K/yr)		3	→			3

2.3 PULANE YA Ndinganyiso ya Matholelele

2.3.1 Ndivho dza pulane ya EE (zwo di sendeka nga mbekanyamaitele ya EE)

Ndivho dza pulane ya EE ndi:

- U thivhela u vha hone ha maitele a u khethulula hu si havhudi.
- U thivhela u khethulula nga mbeu kana nga muvhala.
- U thivhela u vha hone ha zwikhakhisi mushumoni zwine zwa thivhela zwikhala zwa u tholiwa kana u alusiwa ha muthu muñwe na muñwe.
- U swikelela u khwinisa u imelelelwa ha zwigwada zwa vhatshena vha vha vha so ngo imelelwa nga vhatshena vhanzhi ho sedzwa vhatshena u bva kha zwigwada zwo tiwaho, kha levele dzothe dza dzangano, ho sedzwa ndivho dza tshifhinga tshilapfu dza u vhonadza mirafho ya vhatshena vha Afrika Tshipembe.
- U sika mvelele ya dzangano ine ya tšutšwedza na u dzhiela nzhele u fhambana ho sedzwa vho zwa u kovhelana vhuñilisi na thanganelano u itela u bvedza muya wa vthuthi nga tshigwada, na u tšutšwedza u pfesesana, u khwinisa vthuthi na u swikelela zwipikwa zwa dzangano musu hu tshi khoushumelwa tshitshavha.

Tshikondeni Coastal Coal yo di imisela u shuma u ri i swikelele ndinganyiselo ya matholele khathihi na u tevhedza zwipikwa na ndivho dza Tshata ya Maini.

2.3.2 VHAFUMAKADZI MIMAINI

Tshipikwa ndi u kunga vhafumakadzi na uri vha dzule kha ndowetshumo ya zwa mimaini na u tšutšwedza u dzhenelela hu si na thidza nga vhafumakadzi mimaini.

Nga vhangana ja u vala ha maini nga Nyendavhusiku 2014, ngaganyo dza miñwaha miñanu dza vhafumakadzi mimaini a dzo ngo tsha khunyeledzwa.

Thebulu 7: Vhafumakadzi mimaini – Tshikondeni

Vhafumakadzi mimaini (Tshikalo tsha Paterson)		Tshavhukuma					
		Vharema	Makhañadi	Maindia/ Magula	Vhatshena	Thanganyelo	%
F & E	Vhulanguli ha ntha & vuhulwane	0	0	0	0	0	0%
D	Vhulanguli ha vthuthi	0	0	0	0	0	0%
C	Vhalanguli vhatshena, vha si vhalanguli	0	0	0	1	1	17%
B	Tshayavhugudiswatshothe	0	0	0	0	0	0%
A	Tshayavhugudiswa	0	0	0	0	0	0%

Vhafumakadzi mimaini (Tshikalo tsha Paterson)	Tshavhukuma					
	Vharema	Makhaḷadi	Maindia/ Magula	Vhatshena	Ṱhanganyelo	%
Tshivhalogūṯe tsha vhafumakadzi	0	0	0	1	1	17%
Tshivhalogūṯe tsha vhashumi = 6 (Tsha vhukuma)						

Thebulu 8: Fomo S: Tshiimo tsha ndinganyiso ya matholele

Fomo ya S: Tshavhukuma															
Vhashumi vha tshoṭhe na vha FTE															
Vhuimo (Levele) Mushumoni	Vhanna				Vhafumakadzi				Tshivhalogūṭe	Vha re na vuholefali		%	%	%	%
	A	C	I	W	A	C	I	W		M	F	HDSA	EE	WIM	DIS
Vhulanguli ha Nṭha (Bodo) F-Band ya Paterson	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%	0%
Vhulanguli Vhuhulwane (Exco) E-Band ya Paterson	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%	0%
Vhulanguli ha vhukati D-Band ya Paterson	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	17%	0%	0%	0%
Vhulanguli ha vhuimo ha fhasi C-Band ya Paterson	3	0	0	1	0	0	0	1	5	0	0	36%	0%	9%	0%
Vhukoni ha mutheo (Inzhinariṅi, Maini & Tshiimiswani)	9	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	41%	0%	0%	0%

2.3.3 VHULANGULI NGA HDSA

Thebulu 9: Vhulanguli nga HDSA

Muraḁo	Ṭhalutshedzo	Tshikalo	Zwipikwa zwa vhutevhedzeli
Ndinganyiso ya matholele	U shandukisa mushumoni u sumbedza phambano u ya nga nzulele ya shango u itela u swikelela vhuimo ha vhuḁi ha mashumele.	Vhulanguli ha Nṱha (Bodo) F-Band ya Paterson	0%
		Vhulanguli Vhuhulwane (Exco) E-Band ya Paterson	0%
		Vhulanguli ha vhukati D-Band ya Paterson	5%
		Vhulanguli ha vhuimo ha fhasi C-Band ya Paterson	36%
		Vhukoni ha mutheo (Inzhinariṅi, Maini & Tshimiswani)	41%

TSHITENWA TSHA VHURARU

MBEKANYAMUSHUMO YA MVELEDZISO YA IKONOMI YAPO

**Hu tshi khou tevhedzwa Mulayo 46(c)
wa Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minerale na Petiroliamu,**

3. TSHITEŊWA 3: MVELEDZISO YA IKONOMI YA MIMAINI TSHITSHAVHANI

3.1 TSIANGANE YA MAFHUNGO A ZWA MATSHILISANO NA IKONOMI

3.1.1 VUNĐU LA LIMPOPO

Vunđu la Limpopo, hune maini wa Tshikondeni wa wanala hone, li na mimasipala ya tshitiiriki mitanu ine ya vha Capricorn, Mopani, Sekhukhune, Vhembe na Waterberg khathihi na mimasipala yapo ya 25

Vunđu li anganyelwa uri li na vhadzulapo vha no lingana 5.5m hune 54,6% ndi vhafumakadzi, 45,4% ndi vhanna ngeno 39,4% i vhaswa. Phimo ya u sa shuma i anganyelwa kha 26,8% ngeno tshivhalo tsha vhathu vha re na HIV tshi 21,5% (Stats SA ,2010 kotara ya 1)

Tsumbandivhiswa dza mveledziso dza ndeme

- Vhulimi
- U eba maini
- Vhuendelamashango
- U maga
- Mbambadzo na zwamasheleni
- Mveledziso ya SMME
- Mveledziso ya themamveledziso

Khaedu dzi re hone dza mveledziso ya ikonomi ndi dzi tevhelaho:

- Vhushai, u shaea ha mishumo na u sa kona u vhala na u n'wala
- Levele dza n'ha dza HIV/Aids
- Vunđu li vhuponi ha mahayani
- U salela murahu ha mveledziso ya themamveledziso [dzibada na zwickolo]
- Mupfuluwo wa vhathu vha re na vhukoni
- U shaea ha vhukoni ho teaho
- U tshinyala ha mupo
- na Mupfuluwo wa vhathu

Saveyi ya n'ila ya u farwa nga HIV na Thusula ya Lushaka: SA.2005. Muhasho wa Mutakalo

3.1.2 MASIPALA WA TSHITIIRIKI WA VHEMBE

Vhembe ndi muñwe wa masipala miñanu ya tshitiiriki vunduni la Limpopo. Ndi wone masipala wa tshitiiriki u re devhula ha shango na hone wo khaukana na tshitiiriki tsha Beitbridge tshi re Tshipembe ha Matabeleland, Zimbabwe. Vhunzhi ha fhethu hu re Vhembe ho vha hu fhasi ha shango haya la Venda, fhedzi wo dovha wa katela zwiitiriki zwa devhula na zwa vhukovhela zwa shango haya la Gazankulu ndi ngazwo hu na mirafho yo fhambanaho tshitiirikini. Ofisi dza masipala dzi Thohoyandou hune ho vha hu hone doroboni khulwane ya shango haya la Venda. U ya nga sentsasi ya 2001 vhadzulapo vha Vhembe vha 800 000 ndi vhane Tshivenda ndi luambo lwa damuni, 400 000 vha amba Xitsonga ngeno 27 000 vha tshi amba tshi Northern Sotho (Sepedi)

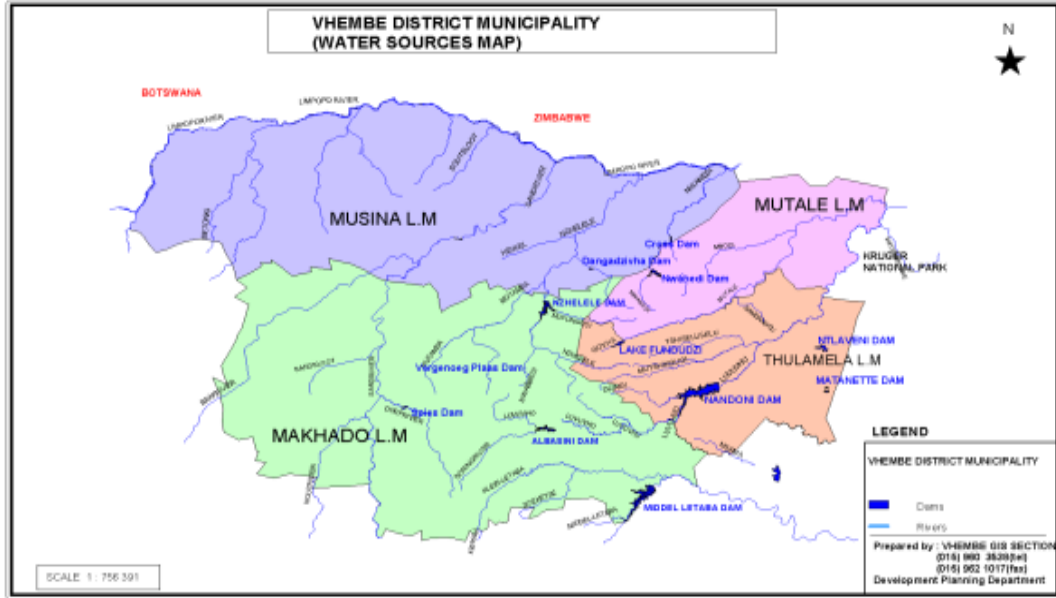
Zwiga zwa divhashango zwa ndeme zwa tshitiiriki ndi thavha dza Soutpansberg. Vhembe yo tingeledzwa devhula nga shango la Zimbabwe, vhubvadvha nga Mopani DM, tshipembe vhukovhela nga Capricorn DM ngeo kha sia la vhukovhela hu na Waterberg DM.

3.1.3 MASIPALA WAPO

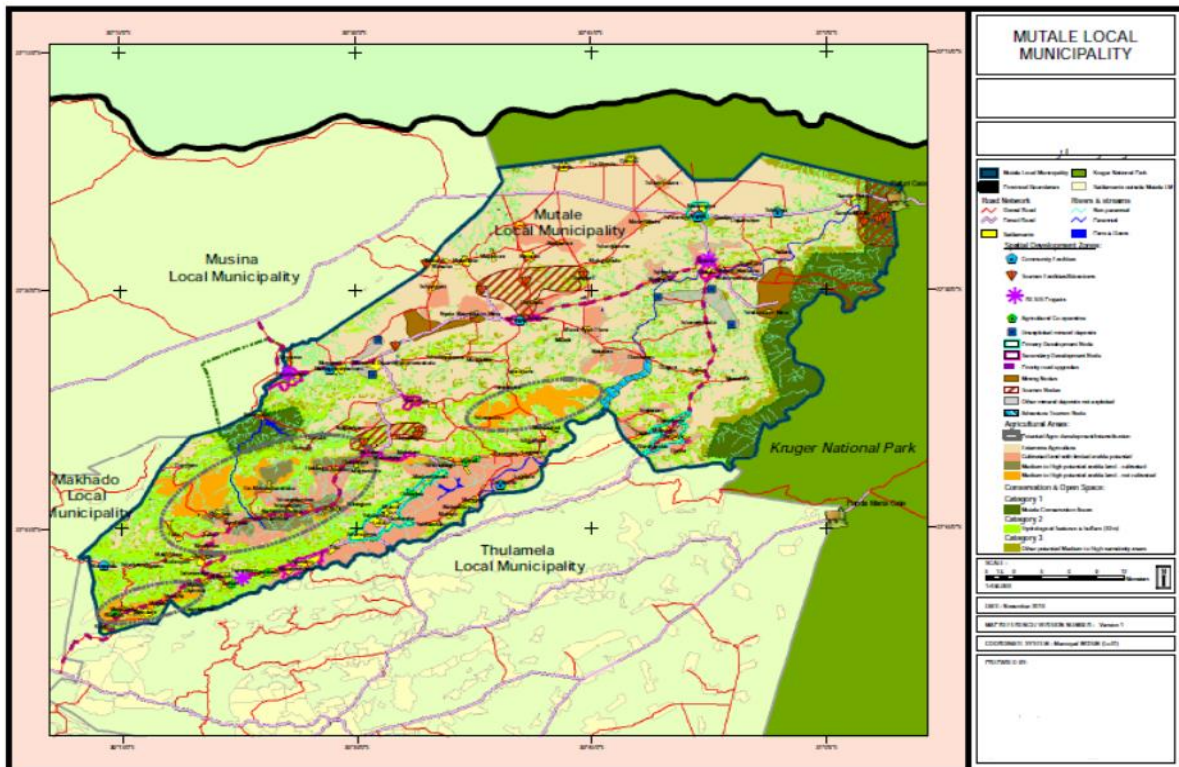
Tshikondeni Coastal Coal wo vha u tshi khou shuma fhasi ha Masipala Wapo wa Mutale (LM) we wa vha u masipala wa tshigwada tsha B nahone wo thomiwaho nga ñwaha wa 2000 u ya nga mbetshelwa dza Mulayo wa Zwiimiswa zwa Muvhuso wapo , Mulayo 117 wa 1998. Masipala wa Mutale ndi muñwe wa mimasipala miña ya Masipala wa Tshitiiriki wa Vhembe. Wo vha u tshi wanala kha khona ya devhula vhubvadvha ha tshitiiriki. Wo khaukana kha sia la vhukovhela na Vhugalaphuka ha Lushaka ha Kruger ngeno Mulambo wa Limpopo wo khaukana na masipala kha sia la devhula vhubvadvha. Kha sia la devhula, masipala wo khaukana na Musina LM na Zimbabwe , na Mozambique vhubvadvha, Makhado LM u vhukovhela ngeno Thulamela LM u tshipembe. Vha nga ya kha masipala vha tshi khou shumisa R525 vha tshi khou tumanya Vhugalaphuka ha Lushaka ha Kruger na miñwe masipala yapo ya Tshitiiriki tsha Vhembe. Vha nga ya khawo vha tshi khou shumisa P277/1 ine ya tumanya Thohoyandou na Vhupo ha Mutale.

Masipala wapo wa Mutale wo tanganganyiswa, hune zwiñwe zwipiða zwawo zwo tanganyiswa na Masipala wa Thulamela u re hone zwino, ngeno zwiñwe zwipiða zwo tanganyiswa na Masipala wa Musina u ye hone zwino. Miði ine ya dzhiwa sa yone ine vhashumi vha tea u bva khayoyona na yone yo kwamea nga u khauwa uhu, ngauralo dziñwe thendelano na nyambedzano dzi tea u itwa na mimasipala yo teaho.

Masipala wa Thulamela khathihi na Musina i na zwikhala zwinzhi zwa mveledziso na shango linzhi line la nga shumisiwa. Fhedzi ndi vhupo vhukwameaho zwinzhi nga zwa tsireledzo ya mupo. Zwikhala zwi hone kha vhupo ha zwa vhumili, vhuendelamashango, vhutsila na mvelele.



Hune masipala wa vha hone u fhethu ha vhuḽi ha u wana zwikhala zwinzhi zwa mveledziso ya vhuendelamashango. Vhadzulapo vhoṽhe vha Mutale vho vha vho anganyelwa kha 131 215. Ho anganyelwa na uri masipala u na miḽi ya 24,239 une muthihi u anganyelwa uri u na vhatu vhaṽanu.



Mimepe iyi i khou sumbedza he masipala wa Mutale wa vha u hone kha tshitiḽiriki na vundu.

3.2 MASIANDAITWA A U VALA HA MAINI

Masiandaitwa a u shuma ha maini zwino na a u vala hune ha khou lavhelelwa ha maini:

- Kha vha dzhiele nzhele: ndivho dza u fhungudza masiandaitwa, ndi u itela u thivhela kana fhungudza masiandaitwa a saathu u divhonadza, ngauri arali zwa vha zwo no vha hone a zwi koni u humiselwa murahu.
- U fhungudza hu do itiwa fhedzi kha masiandaitwa a u vala. Maga a u fhungudza o dzudzanywaho a masiandaitwa a u vala a do shuma u fhungudza mvelelo dzi no salela dza masiandaitwa mañwe a mashumele.

Thebulu 10: Masiandaitwa a Mashumele a u Vala ha Maini

Masiandaitwa	Ndeme	Manweledzo
Matholele	ya nthesa ya vhuḍi	Zwipiḍa zwiḥulwane zwa matholele a po o vha zhendedzi liḥulwane la tshanduko vhuḥoni u vhu, ho sedzwa uri hu saathu u vha na maini ho vha hu na u shaea ha mishumo hunzhi na levele ya fhasi ya mbuelo muḥani.
Nyaluwo ya Ikonomi	ya nthā ya vhuḍi	Zwathengiselano na dziñwe nyengedzedzo zwo shelamulenzhe nga nḍila yo livhaho na i so ngo livhaho kha mveledziso ya ikonomi kha levele yapo na ya dzingu ye ya vha yo tea u khwinisa nḍila ya matshilele a tshivhalo tsha khwine tsha vthathu.
Masiandaitwa a zwamasheleni	ya vhukati ya vhuḍi	Maini wo dzhenelela siani la masheleni kha levele dzo fhambanaho dza muvhuso (muthelo na mbadelo dza vhune). Tshipiḍa tshihulwane tsha masheleni aya tsho vha tshi tshi shumiswa kha u alusa nyaluwo ya ikonomi ya dzingu nga maanḍa yapo, kanzhi nga u i bindulisa hafhu kha themamveledziso na mveledziso ya ikonomi ya matshiliso
Mveledziso ya tshitshavha	ya nthā ya vhuḍi	U shuma ha zwithu zwo thomiwaho zwo fhambanaho zwa LED na CSI, hune zwitshavha zwapo zwa vha vhavhuelwa vha ndeme; fhedzi u shuma nga nḍila ye ya vha yo lavhelelwa ngayo zwo vha zwo kaliwa. U shela mulenzhe kha mveledziso ya tshitshavha i.t.o nga u dzhenisa masheleni kha u londota na u bveledzisa themamveledziso, khathihi na u thoma tshumelo dzo fhambanaho.
Khwiniso ya themamveledziso (u dzhena)	ya vhukati ya vhuḍi	Khwiniso ya themamveledziso zwi do vhuedza MLM na zwitshavha zwapo; u londota themamveledziso zwi do ḍisa mbuelo kha tshitshavha.
Malwadze a no vhangwa nga kutshilele (u ḍa)	ya vhukati i si ya vhuḍi	Malwadze a re na vhushaka na zwamigodi na mañwe malwadze a phirela na dziñwe thaidzo dza zwamatshiliso dzi no kwama vhashumi, vhorakhonthiraka na vhadzulapo zwi do fhungudza nga nḍila i vhonalaho ndeme ya vhutshilo ha tshivhalo tshihulu tsha vthathu na miḥa yavho.

Thebulu 11: Masiandaitwa a u vala

Masiandaitwa	Magathangeli a u thivhela	U thivhela ho dzinginywaho	Maga a nga murahu ha u thivhela
U xeledwa nga mishumo	Hu nthesa zwi si zwavhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> Mishumo yo sikwaho nga u pfukisela themamveledziso na tshumelo dza Maini. Mveledziso ya vhukoni vhu no farea (vhonala). LED, nga maanḁa pulane dza mveledziso dza zwa mabindu. 	Vhukati lu si lwa vhuḁi
Masiandaitwa kha vhaḁisedzi vha tshumelo na mabindu apo	Nḁha nga nḁila i si ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> LED, nga maanḁa pulane dza mveledziso dza zwa mabindu. Dziḁwe nḁila dza mishumo yapo; na Mveledziso ya vhukoni vhu no farea 	Fhasi nga nḁila i si ya vhuḁi
Masiandaitwa kha zwamuhumbulo(saikholodzhi) (e.g. mashumi, vhaunḁwa na tshitshavha)	Nḁha nga nḁila i si ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> Maga o dzinginywaho a u fhungudza masiandaitwa a u xeledwa nga mishumo U tandulula zwithu kha levele ya muthu nga muthu nga vhashumi vho gudelaho vha ndondolo ya mutakalo wa muhumbulo; Tshumelo ngeletshedzo ya vhashumi vhoḁhe na muunḁwa; na. Maga a u khwinisa a tea u sedza zwo dzinginywaho nga vhathu vha kwameaho. 	A fhasisa nga nḁila i si ya vhuḁi
U shumiswa nga nḁila i si ya vhuḁi ya magavhelo a u fhungudzwa mushumoni	Nḁha nga nḁila i si ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> Maga oḁhe ane a ḁo tuḁuwedza u wana mushumo nga murahu ha u vala Pfumbudzo ya vhukoni vhu no farea i tea u katela u shumisa lwa tshifhinga tshilapfu masheleni a u notha (sa tsumbo ndango ya masheleni, u bindulisahafhu na zwiḁwe) 	fhasi nga nḁila i si ya vhuḁi
Masiandaitwa a mutakalo na tsireledzo	Vhukati nga nḁila isi ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> Zwiito zwine zwa nga ita uri hu vhe na u kwasha huhulu nga tshifhinga tsha u vala zwi tea zwi si zwinzhi U ḁavhanyedziswa ha u thoma u shuma ha milayo ya mutakalo na tsireledzo zwa mutheo Maga a u fhungudza masiandaitwa a zwamuhumbulo. 	Fhasisa nga nḁila i si ya vhuḁi

Masiandaitwa	Magathangeli a u thivhela	U thivhela ho dzinginywaho	Maga a nga murahu ha u thivhela
U sa tsha fha thikhedzo ya themamveledziso na tshumelo yapo.	Fhasi nga n̄dila i si ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> • U t̄ut̄uwedza muvhuso na tshitshavha u pulana ho sedzwa u vala ha Maini • Tshikondeni na muvhuso wapo vha tea u tendelana kha zwifhinga zwa u n̄etshedza murahu hune ha ḁo nga hetsho tshifhinga tshumelo ya u londota i ḁo vha vha i tshi khou n̄etshedzwa kha muvhuso nga zwiṭuku • Tshikondeni u tea u pfukisela vhukoni ho fanelaho (arali hu na thodea) na maga ane a nga shuma kha mushumo wo teaho • Maga a u lwela zwa mveledziso ya vhukoni vhu fareaho, mishumo na u londota themamveledziso. 	Fhasi nga n̄dila i si ya vhuḁi
Mveledzwa dza zwamasheleni	N̄thesa nga n̄dila isi ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> • Maga ane a nga vhulunga miṁwe ya mithelo ya masipala ho katelwa: LED na pulane dza mveledziso ya Mabindu, dziṁwe n̄dila dza mveledziso yapo, na mveledziso ya vhukoni 	Vhukati nga n̄dila isi ya vhuḁi
Thuthuwedzo ya zwamatshilisano	Vhukati nga n̄dila isi ya vhuḁi	<ul style="list-style-type: none"> • U t̄ut̄uwedza tshumisano kha zwitshavha u bva kha zwiṁwe zwa zwikimu zwa mishumo; vhukoni na mveledziso dza mabindu, u pfukisela themamveledziso ya Maini • U shumisa tshikhala tsha tshumisano tshire hone zwino nga u shumisa maga a u thivhela a tevhelaho: • U dzhiela n̄tha mbofho dza SLP • Maini u tea u vha khagala ho sedzwa LED dzo salaho kha dze dza thomiwa; • Mawanwa a ngudo nga vhaḁivhi a tea u nweledzwa a dovhe a vhighwe zwitshavhani zwa nga tsini, na; • U vhighela tshitshavha kanzhi u itela u wana mbilahelo dza tshitshavha 	Fhasi nga n̄dila isi ya vhuḁi

3.3 MAANO A U RENG A THUNDU

Exxaro yo diimisela u vha na zwine ya thoma u itela u dzhenela nga ndila ya vhuḁi ya vhatu vha Afrika Tshipepe vhe vha vha vho Siwa nḁa nga Divhazwakale kha zwikhala zwa bindu zwo fhambanaho zwa Exxaro.

Exxaro i tuḁuwedza u taḁisana kha zwikhala nahone i ḁo taḁanedza kana u dzhiela nḁha u ya nga Mbekanyamaitele ya U dzhiela nḁha ya U renga thundu ya Exxaro na miḁwe milayo i re na vhushaka kha vha ḁisi vha re na vhukoni vha dovha vha vha na zwidodombedzwa zwa BEE zwa vhuḁisa.

Kha matshimbidzele oḁhe a bindu, vhaḁisedzi vha no bva nḁa vha ḁo ambiwa navho nahone hu ḁo itwa zwinzhi uri khonḁhiraka i sainwe na muḁisedzi a re na zwidodombedzwa zwa BEE/BBEE zwavhuḁi kana vhane vha khou ita zwinzhi nahone zwifareaho u shandukisa bindu laḁho uri vha tevhedzele maga a BEE/BBEE o sumbedzwaho kha Mbekanyamaitele ya U dzhiela nḁha ya U renga thundu;

U tevhezela zwa BBEE ndi maga o teaho a thendelano ya khonḁhiraka a Exxaro na vhaḁisedzi vhayo ngaurolo u thoma u shuma ha mbekanyamushumo na zwiḁwe zwo thomiwaho zwa BBEE nga vhaḁisedzi zwi ḁo ḁolwa u itela u vhoḁa uri zwi khou tevhezela.

3.3.1 THENGO YA TSHUMELO HO SEDZWA VHUIMO

Exxaro Tshikondeni Coastal Coal wo diimisela nga Mbekanyamaitele yayo ya Thengo ya Tshumelo ho Sedzwa Vhuimo nahone:

- hune zwa konadzea, sedzwa vhaḁisedzi vhatshumelo vha vhuimo ha BEE kana vhapo;
- u ḁo ta dziḁwe dza thendara uri hu dzhenele fhedzi vhaḁisedzi vha tshumelo vha vhuimo ha BEE na/ vhapo;
- u ḁo bvisela khagala zwikhala zwa thengo ya ndaka kha vhaḁisedzi vha tshumelo vha vhuimo ha BEE na vhapo;
- u ḁo vhoḁa uri vhaḁisedzi vhatshumelo vha vhuimo ha BEE na vhapo vha vhe tshipiḁa tsha maga a u ḁola ndeme;
- u ḁo topola thundu na tshumelo dzi re hone tshitshavhani hune maini wa khou shuma hone nahone, hune zwa konadzea, hu tea u dzielwa nḁha vhaḁisedzi vhatshumelo vha tshitshavhani tshapo;
- u ḁo ta zwipikwa zwa ḁwaha zwa Tshikondeni Coastal Coal na u kala tswikelelo i tshi khou vhambedzwa na zwipikwa zwo tiwaho.

TSHITEŃWA TSHA VHUNĀ

NDANGO YA U FHUNGUDZA TSHIVHALO NA A U FHUNGUDZA VHASHUMI

**Hu tshi khou tevhedzwa Mulayo 46(d)
wa Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minerale na Petiroliamu,**

4. NDANGO YA U FHUNGUDZA TSHIVHALO NA A U FHUNGUDZA VHASHUMI

Nyambedzano na vhashumi yo no thomiwa hu tshi khou tevhedzwa tshiteńwa 189 na 189A zwa Mulayo Vhushaka Mushumoni, (66) wa 1995, wo khwiniswaho, (LRA) na thendelano dzi re hone.

Bodo ya Mveledziso dza Minirale na Maini yo divhadziwa hu tshi khou tevhedzwa tshiteńwa 52 tsha Mulayo, ho sedzwa u valwa ha maini. Tshiteńwa itshi tshi sumbedza maitete ane a do tevhedzwa nga **Tshikondeni Coastal Coal** ho sedzwa maitete a u fhungudza vhashumi nga ndavha ya u valwa ha maini ho lavhelelwaho. Fhedzi haya ndi maga nyangaredzi a Exxaro, nahone a nga khwiniswa nga murahu ha nyambedzano.

Vhashumi vhane vha do fhungudzwa vha do wana vho na zwikili zwa vhutshilo zwa mutheo, zwikili zwa zwa masheleni na u pfumbudzwa ha zwa bindu lutuku, la vhukati na vhuńwe vhubindudzi vhutuku (SMME) u ya nga u funa ha muthu. U pfumbudzwa ho thomiwa kha mińwahani miraru yo fhiraho i no rangela u fhungudzwa ha vhashumi ho anganyelwaho. Ho tiwa kha masia o teaho lwa tshifhinga tsho tiwaho nga mutholi nga murahu ha nyambedzano na madzangano ane a khou ambiwa nao/ na vhashumi vha kwameaho, khathihi na Foramu dza Zwamatshelo, u swika nga murahu duvha la (datumu ya) u fhungudzwa mushumoni.

Thebulu 12: Ndivho zwa u vala maini

Tshiteŋwa	U vala	U vala tshiteŋwa/tshipiḡa tsha BU	Ṱhalutshedzo
A hu na u tholwa ha vhathu vha nḡa (nḡa ha zwigwada zwa khamphani ya Exxaro)	BU A hu nga ḡo tholwa vhathu vha nḡa nga tshifhinga itshi tsha u fhungudza tshivhalo nga nḡa ha musu hu si na muthu a re na ndalukanyo, dza mushumo dzo teaho mushumo wonoyo kha BU i no khou kwamea		Mulanguli wa matshimbedzele wa HR ya Coal na Ṱhoḡo ya vhulanguli ha Exxaro vha ḡo ita tholo ya izwi.
U pfuluselwa huḡwe	Vha nga ita khumbelo dza zwickhala zwa mushumo kha tshigwada arali vha na vhukoni, Ṱhanziela na tshenzhemo ine ya khou Ṱḡea. BU i ḡo dovha ya ḡivhadza mimaini ya vhahura (hu si Exxaro) kana mabindu maḡwe a vhuḡoni uvhu nga u wanalea ha vhashumi vha kwamea.	Vha nga ita khumbelo dza zwickhala zwa mushumo kha tshigwada arali vha na vhukoni, Ṱhanziela na tshenzhemo ine ya khou Ṱḡea. Na kha zwickhala zwa mishumo kha BU arali vhaḡwe vhashumi vho dzhia VSP	Maitete a mutheo a tshigwada
Mbadelo ya u litshiswa mushumo	Vhege mbili dza ḡwaha muḡwe na muḡwe wa u shuma wo khunyekedzwaho dzi ḡo vha dzi siho fhasi ha R20,000,00	Vhege mbili dza ḡwaha muḡwe na muḡwe wa u shuma wo khunyeledzwaho dzi ḡo vha dzi siho fhasi ha R20,000,00	Maitete a mutheo a tshigwada
Mbadelo ya U litshiswa mushumo nga u tou Nanga (VSP)	A zwi tsheho nga uri a hu tsha ḡo shumiwa	vhege mbili dza ḡwaha muḡwe na muḡwe wa u shuma wo khunyeledzwaho hu ḡila ya u fhungudza u litshiswa u shuma nga u kombetshedza	Maitete a mutheo a tshigwada
U notha nga u Ṱavhanya	A zwi tsheho	A zwi tsheho	A ri na mbuelo dza tshikwama tsha u notha dzo pfukiselwaho phanda. A hu na mbuelo dza mushumi kana dza mutholi dza u ḡetshedza zwenezwo.

Tshiteńwa	U vala	U vala tshiteńwa/tshipiđa tsha BU	Tšalutshedzo
U vusuludzwa ha vhukoni	Vhashumi vho litshiswaho u shuma vha nga dzhenela khoso dza u pfumbudzwa (zwikili zwa vhutshilo, zwikili zwa masheleni na u pfumbudzwa nga zwa SMME). U pfumbudzwa ho tiwa kha masia o teaho a re hone lwa tshifhinga tsho tiwaho ane mbadelo a dzi fhiri R12 000 ane a vha masheleni o lambedzwaho nga mutholi a mushumi muthihi nga murahu ha tshifhinga tsha u litshiswa mushumo. U dzhenela a hu kombetshedzwi nahone zwo itelwa u thusa vhashumi uri vha kone u tshila nga murahu ha u khaulwa mushumoni (vha nga shumisa tshikhala kana vha litsha). Vhashumi vha tea u dzhenela zwa u pfumbudzwa hu saathu u fhira mińwedzi ya rathi (6) mushumo wo fhela.		U pfumbudzwa hu do netshedzwa nga muđisatshumelo a si wa tshiimiswani ane a do newa thendelo nga Exxaro Resources Ltd, Muhasho wa Mveledziso ya Vhashumi (maga a no fana na u dzhiela nŭha khamphani dza Vharema dzo newaho maanđa a lkonomi (BEE) zwi do ambiwa nga hazwo tshifhingani tshidaho). Mbadelo dza u pfumbudzwa dzi do badelwa twii kha muđisatshumelo.
U tholwa hafhu ha vhashumi vhe vha vha vho fhungudzwa kha tshigwada	Vhashumi vha tea u divhadza vhulanguli ha BU arali vha tshi khou tođa u sedziwa kha u đadza zwikhala zwa mishumo zwa tshifhinga tshidaho. Hezwi zwi do shuma kha mińwedzi ya 12 nga murahu ha đuvha la u litshiswa u shuma. Mushumi o fhungudzwaho ene muńe u tea u dzhia vhuđifhinduleli ha u netshedza muhasho wa HR kha BU zwidodombedzwa zwawe zwa vhuđumani kana dzińwe nđila dza vhuđumani.		Maitele a mutheo a tshigwada
Zwiđuđuwedzi zwa tshifhinga tshipufhi	Vhashumi vho fhungudzwaho vha na pfanelo dza u wana mbadelaphanđa dza mbadelo dzińwe na dzińwe dza zwiđuđuwedzi zwa tshifhinga tshiduku nga tshifhinga tsha nŭwaha wa mbalelano wa u fhungudzwa mushumoni. STI ndi ya nŭwaha na tshifhinga tsha u tholwa kha nŭwaha we vha fhungudzwa mushumoni.		Maitele a mutheo a tshigwada
Zwikimu zwa ndango ya zwiđuđuwedzi zwa tshifhinga tshilapfu & ESOP	Vhashumi vho fhungudzwaho mushumoni vha do dzhiwa sa vhashumi vho litshaho zwi ngonani u ya nga ESOP khathihi na milayo ya ndango ya mikovhe ya tshikimu		Maitele a mutheo a tshigwada

TSHITENWA TSHA VHUṬANU

MBETSHELWA DZA MASHELENI

**Hu tshi khou tevhedzwa Mulayo 46(e)
wa Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minerale na Peṭroliamu,**

5. MBETSHELWA DZA MASHELENI

Mbetshelwa dza Pulane dza 2023-2027 dza Matshilisano na Zwavhashumi sa zwe zwa sumbedzwa kha thebulu ire afho fhasi.

Thebulu 13: Mbetshelwa dza Masheleni

Thalutshedzo	2023	2024	2025	2026	2027	Mugaganyag wama guṭe
Mveledziso ya Vhashumi	R320 000	R923 600	R1 874 000	R603 600	R450 000	R4 171 200
Mveledziso ya ikonomi yapo		R484 132	R1 082 934	R1 082 934		R2 650 000
Thanganyelo	R320 000	R1 407 732	R2 956 934	R1 686 534	R450 000	R6 821 200

TSHITENWA TSHA RATHI

MBOFHO (MUANO) NGA MUITAKHUMBELO

Hu tshi khou tevhedzwa Mulayo 46f)

wa Mulayo wa Mveledziso ya Zwiko zwa Minerale na Petiroliamu,

6. TSHITENWA 5: MBOFHO

Mulangi wa U vala Maini, ndi muthu ane a vha na vhuḍifhinduleli ha pulane ya zwamatshilisano na zwavhashumi, na u i ḍivhadza kha vhashumi a dovha a vha ene ane a tea u kwamiwa kha zwiḥwe zwine zwa khou salwa murahu, khumbelo, mivhigo, mbudziso, na ṭhoḍisiso, nyambedzano, na zwiḥwevho nga tshifhinga tsha musi o ḍi vhofha u imela **Tshikondeni Coastal Coal**.

Nḡe, Ndivhuho Mugeru ndo sainaho na u fhiwa maanḍa nga Tshikondeni Coastal Coal (Khamphani) ndi ḍi vhofha u tevhedza mafhungo, ṭhoḍea, mbofho na nyimele dzo tiwaho kha pulane ya zwamatshilisano na zwavhashumi.

Tsaino Tshikondeni nga dzi 20 dzaTshimedzi 2023



Ndivhuho Mugeru
Mulangi wa U vala Maini
Tshikondeni Coastal Coal

THUMETSHEDZO A: PULANE YA THANDELA

Dzina la Thandela	U dzhenisa zwa u vhulunga maḽi na sisiteme dza sola kha bulasi dza malo(8)	Mveledziso ya ikonomi yapo
Tsiangane	<p>Ho sedzwa zwipikwa zwashu zwa u tikedza na u bveledza vhalimivhafuwi vhaḽuku vhane vha khou ḽi bveledzisa Afrika Tshipembe, Exxaro i khou shumisana na vhaḽivhi vha zwa vhulimi, SE Holdings u nanga vhalimivhafuwi vhane vha ḽo bveledzwa nga SLP. Kunangele kwo itwa nga vhuronwane nahone zwi khagala. Ro farisana na vhalangi vha vhalimivhafuwi hapo na madzangano a vhalimivhafuwi u nanga vhalimivhafuwi kha vhupo ha Tshikondeni vhane vha vha na vhukoni na phiseo ya u bvelela. Vhalimivhafuwi vha no lingana 75 vhane vha kha di shuma vho nangiwa na u sedzuluswa (odithwa) vhuḽoni ha Tshikondeni nga ḽwaha wa 2021. Vhalimivhafuwi avha vho dovha vha khethekanywa sa vhalimi vha no lima miseni yavho, vha no lima fhethu hu si huhulu, na vhane vha khou limela u rengisa.</p> <p>Vhalimivhafuwi vha 30 vho dzhenela u pfumbudzwa he ha ḽetshedzwa ngaTyger Brands, fhedzi ndi vhalimivhafuwi vha malo(8) vhe vha swikelela maga a u nanga na u phasa uri vha vhe tshipiḽa tsha mbekanyamushumo ya mveledziso.</p> <p>Tshenzhemo kha zwa vhulimi, u vha hone ha shango, na u ḽi imisela kha maitele a vhulimi a tshifhinga tshilapfu, ndi one maga a ndeme o shumiswaho u nanguludza vhatu vho dzhenelaho. Musi vhalimivhafuwi vho no nangiwa, ho itwa nga u angaredza zwa vhuḽalusavhunzani u itela u ḽivha ḽhoḽea, khaedu, na madzangalelo avho.</p> <p>Mafhungo aya o vha a ndeme kha u dzudzanya tshumelo dzashu dza thikhedzo u itela u swikelela ḽhoḽea dza mulimimufuwi nga ḽḽila ya vhuḽi.</p> <p>Idzi dzi no khou tevhela ndi bulasi dza 8 dzo nangiwaho, ho katelwa na vhuhulu ha shango;</p>	

	Farmer Name	Location	Province	GPS	Available Hectares	Current cultivated land	Planned Cultivated ha
1	Azwikonei Ramalivhana	Mutale B	LP		8,00	1,00	8,00
2	Anna & Michael Tshirema	Mutale A	LP		15,00	4,00	15,00
3	Justice Makhale	Mutale A	LP		15,00	9,00	15,00
4	Thembi Hlungwane	Nkotswi	LP		8,00	1,00	8,00
5	Anna Hlongwane	Tshikuyo	LP		10,00	2,00	10,00
6	Sara Khensani Hlungwane	Nkotswi	LP		10,00	2,00	10,00
7	Patrick Mudzanani	Tshikuyo	LP		8,00	2,00	8,00
8	RexSon Mudzanani	Tshikuyo	LP		10,00	1,00	10,00

Thandela nga U angaredza

Zwiko zwa Maḡi & U a vhulunga

Zwithu zwa ndeme zwi no dina zwe zwa wanala nga tshifhinga tsha tsenguluso dzashu dza ṭhōḡea zwo vha u ṅḡisedzo ya maḡi i si ya tshifhinga tshoṭhe, zwine zwa thivhela vhukoni ha vhalimivhafuwi ha u lima zwiliṅwa ṅwaha woṭhe. U thomiwa ha bombo dza sola u tikedza magwedzho, a re hone, zwi nga lwa na ṭhahalelo ya maḡi, na u vhona uri hu vhe hu na tshiko tsha maḡi tshi no tsiredza mupo tshi re hone tshifhinga tshoṭhe. Tshiṅwe hafhu, u thoma u shuma Mathanḡe a JOJO kha u vhulunga maḡi zwo khwaṭhisedza vhukoni ha vhalimivhafuwi ha u sheledza tshifhinga tshoṭhe na nga zwifhinga zwi si na maḡi. Themamveledziso dzi no nga idzi a dzi tikedzi fhedzi nyaluwo ya zwimela, dzi dovha dza tikedza nyaluwo ya zwimela na u thusa kha u ita uri mavu a dzule a na mutakalo, u itela vhupo ha vhulimi ho khwaṭhaho.

Vhupo ha thandela	Masipala wa Tshitiriki Vhembe	Masipala wapo Mutale	Muḡi Mutale a & B Nkotsi Tshikuyo	Duvha ḡa u thoma thandela Ḳara 2023	Duvha ḡa u fhedza thandela Nyendavhusiku 2027
--------------------------	---	--------------------------------	---	---	---

Zwibveledzwa	Vhupo ha Ndeme ha Mashumele: U dzheniswa ha mathannga a u vhulunga maḓi na sisiteme ya sola u bommba maḓi a vhalimivhafuwi vha malo	Zwisumbi zwa Ndeme zwa Mashumele: U netshedza tswikelelo ya maḓi	Tshiimiswa tshi re na vhuḓifhinduleli (ho katelwa vhafaramikovhe vhoṭhe) Tshikondeni Mine Tshishavha Masipala wapo Muḓisedzi wa Tshumelo dza Vhulimi Mututuwedzi wa Mveledzwa					
Mugaganyagwama	2023	2024	2025	2026	2027			
	R530 000	R530 000	R530 000	R530 000	R530 000			
Khethekanyo ya mishumo	A hu na mishumo ine ya ḓo sikwa	Vhaaluwa vha Vhanna	Vhaaluwa vha Vhafumakadzi	Vhaswa vha Tshinnani	Vhaswa vha Tshisadzini	Ṱhanganyelo	Ṱhalutshedzo	
Tshifhinga tshipfufhi	25	5	7	6	7	25	Hu ḓo sikwa mishumo ya 25 ya tshifhinganyana. Bulasi inwe na inwe i ḓo vha na vhashumi vha tshoṭhe vha vhili ho katelwa na muṅe wa bulasi	
Tshifhinga tsha vhukati								
Tshifhinga tshilapfu	16	4	4	2	6	16		
<p>Ḑuvha ḓa u fhedzisa na maano/ pulane ya u vala</p> <p>Zwithu zwo thomiwaho zwi ḓo guma nga Nyendavhusiku 2027. Tshitshavha tshapo tshi ḓo vha tshone tshine tsha vhuelwa vha izwi zwithu zwo thomiwaho.</p> <p>Zwithu zwa vhuṭhogwa kha maano a vala zwi katela u fha vhashumi zwiko na u swikelela mimaraga.</p>								

<p>Vhalimivhafuwi na vhashumi vha do dzhenela mbekanyamushumo dza u pfumbudza u vhona uri ndivho na maitete avhudi a zwi khou tou itiwa fhedzi, zwi tea vho na u kovhiwa, u itela u sika vhufa ha vhalimivhafuwi vha re na ndivho na vhukoni u itela lushaka lune lwa kha di da. Vhe ra farisana navho kha u shuma izwi, vha SE Holdings, vho ita vho na vhushaka na khamphani khulwane dzine dza nga Tiger Brands, u itela u thoma lutsinga lwo khwaṭhaho lwa uri zwibveledzwa zwi swike kha mimaraga yapo na ya dzingu u itela uri vhalimivhafuwi vha wane mitengo ya khwine na uri zwibveledzwa zwi dzule zwi tshi khou ṭodea.</p>	
---	--

Mushumo woṭhe: Pulane ya u Shuma ya Thandela	Nwedzi wa u thoma	Nwedzi wa u fhedza	Zwo shumiwaho zwa ndeme
<p>U dzheniswa ha mathange a 8 a u vhulunga maḍi na sisiteme ya sola dza 8. U isa phanda na u pfumbudza na u eletshedza vhalimivhafuwi</p>	Phando 2024	Nyendavhusiku 2024	mathange a 8 a u vhulunga maḍi na sisiteme ya sola dza 2, u pfumbudza na u eletshedza vhalimivhafuwi
	Phando 2025	Nyendavhusiku 2025	sisiteme ya sola dza 3, u pfumbudza na u eletshedza vhalimivhafuwi
	Phando 2026	Nyendavhusiku 2026	sisiteme ya sola dza 3, u pfumbudza na u eletshedza vhalimivhafuwi

Tem No:	MCX-000673-MIN-SLP-0001	Version: 0.1
----------------	-------------------------	---------------------